

מעדני אטער

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע | יו"ל ע"י מכון "מעדני אשר" - בית שמש

פרשת דברים תשעת הימים תשפ"א | גליון תתנ"ט (שנה י"ח)

האם כל הדברים שעושים זכר לחרבן יש חיוב לומר בפה שעשאו משום חרבן הבית?
כתוב בגמ' בבא בתרא ס' עמוד ב' אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסידי, ומשייר בו דבר מועט וכמה, אמר רב יוסף אמה על אמה, אמר רב חסדא כנגד הפתח, עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט, מאי היא, אמר רב פפא כסא דהרסנא, עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט, מאי היא, אמר רב בת צדעא, שנאמר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'.

ובתורת חיים בבא בתרא ס' עמוד ב' הקשה אמאי נקט הנך תלת מילי דוקא.

ומתרץ בכמה אופנים:

- לפי שכל אדם מוכרח להנך תלת מילי דהיינו לחם לאכול ובגד ללבוש ובית לדור בו, וכן אמר הנביא הלא פרוס לרעב לחמך כי תראה ערום וכסיתו וענייך מרודים תביא בית ואתי לאשמעינן שחייב אדם לעשות זכר לירושלים בכל מיני צרכיו, ועושה אשה כל תכשיטיה דקאמר כלומר כל מיני מלבושים ותכשיטים דמלבושים בכלל תכשיטיה הן ולפי שאין דרך האנשים להרבות בקשוי בגדים כמו נשים לכך נקט עושה אשה לרבותא דאפילו אשה שדרכה להרבות בקישוי בגדים יכולה לעשות הכל רק שתשייר דבר מועט.
- לפי שהעבודה צריכה ג' דברים בית המקדש ובגדי כהונה וגוף הקרבן הצריכו חכמים לעשות זכר לשלשתן כשבונה בית ועושה בגד וכשעושה צרכי סעודה גוף סעודת המזבח הוא.

הנה במהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב' כתב על דברי הגמ' הנ"ל חידוש וז"ל ואמר תדבק לשוני וגו' שאפשר שיזהר אדם בכל זה ואין כאן זכר שלא ירגיש האדם בזה ויתלה בדבר אחר ועל כן אמר תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרי בלשוני בכל המעשים הללו שאני עושה ומשייר זה זכר לחורבן.

וכתב בגליוני הש"ס מגילה י"ח ע"א דמדברי המהרש"א רואים חידוש שבכל מה שאדם עושה זכר לחורבן צריך לומר בפיו זה זכר לחורבן, וזה מקור למה שמפרשים ואומרים בכריכת ליל פסח זכר למקדש כהלל, דגם זכר למקדש עניינו זכר לחורבן, להיות נזכר למקדש ולחרבנו ולהתפלל על בניינו, וכדילפינן בגמ' ראש השנה ל' חיוב עשיית זכר למקדש מקרא דציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה.

ומקשה על המהרש"א: הרי איתא בגמ' מגילה י"ח ע"א דזכירה יכול להיות בלב, א"כ איך כתב שצריך לומר בפה.

ומתרץ: דאולי משום שנאמר תחילה תדבק לשוני וגו' לכן מימילא מה שנאמר אחריו אם לא אזכרי פירושו גם כן אם לא אזכריכי בלשוני, אבל זכירה סתמא דעלמא שפיר הוא גם בלב.

האם לצורך פגישת שידוכין מותר ללבוש בגדי שבת בתשעת הימים?

קימ"ל רמ"א סימן תקנ"א ס"ק א' דשבוע שחל בו תשעה באב אסור ללבוש בגדי שבת.

יש לחקור האם לצורך פגישת שידוכים מותר ללבוש בגדי שבת או דילמא אסור.

הנה בהליכות שלמה הלכות בין המצרים פרק י"ד דבר הלכה ס"ק ט"ו כתב ולצורך פגישת שידוכין לכתחילה יש להימנע מללבוש בגדי שבת, אולם במקום הצורך כשאין להם בגדי חול נאים כראוי יש להתיר בגדי שבת, וכן בגדים מכובסים כפי הצורך.

ובארחות הלכה ס"ק 33 שם מביא שהיה מוסיף לומר לשואלים שחששו מליך בבגדי חול, דהרי יש לחוש גם להיפך, שלבישת בגדי שבת תעשה רושם לא טוב על הצד השני, שנראה כהקלת ראש ח"ו באבילות החרבן, וכשסיפרו לפניו שהחזון איש הורה פעם להתיר, השיב דאין למידין הלכה מפי מעשה, ומסתמא היה אז צורך בדבר, ומ"מ הוסיף דכשנפגשים לראשונה יש מקום להתיר.

ואמר לתמידי ראו נא עד היכן הדברים מגיעים שהלא כולם יודעים שאין הבגדים אלא כיסוי חיצוני, ואעפ"כ הריהם משפיעים כל כך על החלטותיו של אדם אף בעניינים חשובים כאלו, וכבר מצינו כן בגמ' שבועות ל"ו עמוד א' מניין לשנים שבאו לדין, אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה, שאומרים לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך תלמוד לומר מדבר שקר תרחק, הרי שאע"פ שידועים שהוא עני, מ"מ ע"י שילבש בגדים מכובדים יחשב כמו העשיר.

אבל בשו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן קל"א ס"ק ד' נשאל בבחור שיש לו פגשה בשביל שידוך בתשעת הימים אם מותר ללבוש בגדי שבת, ופסק דאם זה יכול להשפיע על הצלחת השידוך בודאי מותר, ויש ראיות לזה.

וכן פסק הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו תורת המועדים סימן נ"ה אות ג' בשם החזון איש שממה שהתירו לעשות אירוסין אף בתשעה באב, יש ללמוד שודאי מותר לעשות בימים אלו כל דבר שיכול לגרום לאירוסין.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
העומד לימין המערכת במסירות נפלאה
הרב **יחזקאל לייב דייטל** שליט"א בני ברק
לרגל שמחת הולדת נכדו
בן לבנו ידידינו הרה"ג **חנניה יו"ט ליפא** שליט"א ירושלים
מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג **עזריאל ברוך אהרנוביץ** שליט"א
מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת
לעילוי נשמת מחותנו
הגאון רבי **דוב מאיר בערל**
בן הרב **אליהו צבי קרויזר** זצ"ל
ראש ישיבת פרעשבורג וסקוירא ובעמח"ס דבר המלך
נלב"ע בשם טוב ז' מנ"א תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"צ **יעקב אשר ספרין** שליט"א
לרגל שמחת נשואי בנו
ידידינו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר **שמואל עוזר** שליט"א
מבחירי ישיבת בעלזא
עב"ג בת ידידינו הרב **ישראל ארי' וורם** שליט"א
וברכת מזל טוב לאביו
כ"ק מרן האדמו"ר מקאמאראנא שליט"א בית שמש
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האם חורבן הבית היה בגלל שהיה השנאה בחינם

אבל אם היה עם סיבה לא היה נחרב?

איתא בגמ' יומא ט' עמוד ב' מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים וכו' **אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים, בעניין קושיית האחרונים איך יכול להיות שהיו בניהם שנאת חנם הרי עשו חסד אחד עם השני עיין במעדני אשר פרשת דברים שנת תשע"ט ע"ש כמה תרועים נפלאים.**

יש להקשות: מדוע רק בגלל שהשנאה היה בחינם, נחרבו, וכי אם היה השנאה עם סיבה זה לא עון, כך מקשה החתם סופר יומא ט' ע"ב מ' וכן בכתב סופר בליקוטים.

איכא כמה תרועים:

א. ע"פ מה דאמרין בגמ' פסחים ק"ג ע"מ ב' ה' הוואה דבר עבירה בחבירו אסור להעיד עליו יחיד, אבל מצוה לשנאתו, ואם היה שונאים בגלל שראו דבר ערוה זה לא היה עבירה השנאה משום שמצוה לשנאתו, אבל השנאה שלהם היה בחינם לכן נענשו, כך תירץ החתם סופר יומא ט' ע"מ ב'.

ב. דאם יש שנאה הבאה מחמת ענין ועל ידי זה נתהווה מחלוקת ושנאה אפשר לתווך השלום ולפשר הצדדים, אבל כשאין התוצאה של מחלוקת שנתהווה משום איזה ענין, אלא התכלית הוא השנאה ומבקשים עלילה בכדי לבא לידי שנאה בזה לא יועיל לפשר כי אח"כ יבקש עלילה אחרת והיינו שנאת חנם, ולכן בעל כרחך חרבה כי לא היה שייך לפשר, כך תירץ בכתב סופר ליקוטים על איכה.

יודוע מה שפירש החתם סופר את הפסוק: ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתי עד הנה דאם יצא האחדות מכלל ישראל אז טרף טורף יש את כל הצרות, עיין פרשת ויגש מ"ד כ"ח.

ופירש דבר נפלא: את הפסוק תהלים קמ"ז י"ד **"השם גבולך שלום חלב חטים ישיבעך"** כל אדם יודע שיש גבולות שמסוכן לחצות הגבול, הגבול של יהודי שיועד שמסוכן לעבור צריך להיות השלום, אם דבר שמביא מחלוקת לא יהיה שום ברכה שם.

ובמשנה ברורה סימן תקמ"ט **כתב דכל הסיבה שמתענים מפני הצרות שאירעו כדי לעורר הלבבות לפקח על דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות שבזכרון הדברים אלו נשוב להטיב כמו שנאמר והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו' ולכן חייב כל איש לשום אל לבו באותן הימים ולפשפש במעשיו ולשוב בהן כי אין העיקר התענית כמו שכתוב באנשי נינוה וירא ד' את מעשיהם ואמר חז"ל את שקם ואת תעניתם לא נאמר אלא את מעשיהם ואין התענית אלא הכנה לתשובה.**

הנה החיד"א בספרו דברים אחדים דרוש ו' **כתב דבר נורא:** וז"ל כל היום אנו מצטערים על חורבן הבית ועל הגאולה, ולא דעת ולא תבונה בנו לומר, הלא בחורבן בית שני, היו התנאים רבים בתורה ובמעשים טובים, ועם כל זה חרב בעון שנאת חנם, ואם עתה אין אנו באחדות, ויש שנאת חנם, איך יתכן שיבנה בית המקדש, כיון שסיבת חרבנו לא פסקה ממנו, ואיך אנו אומרים כי לישועתך קוינו כל היום ונצפה לישועה, ושנאת חנם עדיין בנו או ואבוי, כי זה דומה לנוטע אילן ובידו השנית ברזל לחותכו ולשרשו וכה מעשהו יום יום, היש שטות גדול מזה, ומה יצדק אנוש במעשים טובים כל עוד טומאתו בו שנאת חנם.

ומרן הדברי יציב זי"ע פירש בזה דבר נפלא מה שמבקשים בברכת החודש בכל ערב ראש חודש: מי שעשה ניסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחרות הוא יגאל אותנו חברים כל ישראל ונאמר אמן, דמה קשור באמצע התפילה חברים כל ישראל, אלא כיון שאנו מבקשים שהקב"ה יגאל אותנו, והרי עיקר החורבן היה בגלל שנאת חנם, חייב להיות שאנחנו כבר תקנו את העון המר של שנאת חנם, לכן אומרים הקב"ה תגאל אותנו אנחנו כבר חברים ואין לנו בידנו את העון המר של שנאת חנם לכן תבא לגאול אותנו, וכעין זה פירש הרה"ק רבי צדוק מלובלין בפרשת בחקותי.

מעדני אשר: דרך העולם כשאירע לאדם טרגדיה רח"ל ממכונת או משאר דברים אינו מסוגל להתקרב כל ימיו לדבר שהביא לו האסון הנורא ומתרחק מהדבר כמה שאפשר, לכן כשאנו יושבים ומתאבלים בימים אלו, צריכים לדעת מה גרם לנו לחורבן הנורא, שאנו צריכים להתרחק מזה כמה שיותר, בדברי חז"ל הנ"ל שהזכרנו מבואר דכל החורבן הקשה היה משום שנאת חנם.

האם עיקר השנאה בימי החורבן היה שהיו מראים עצמם בחוץ כאוהבים

ובתוכם היו שונאים?

הנה ידוע דשני מיני שונאים יש, אחד שמראה לו בפרהסיא השנאה ואינו מדבר עמו, וזה שונא האמור בכל מקום סנהדרין כ"ז ב' שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה, אבל ישנו שונא גרוע מזה שבפניו מראה לו פנים שוחקות אהבה, ושלא בפניו יורה עליו חציו ומדבר עליו לשון הרע ויורד עד לחייו, ובעקידה פירש בזה הפסוק תהלים ק"ב ו' **"רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום אני שלום וכי אדבר המה למלחמה"** דהכוונה בזה דאמר דוד המלך ע"ה, דיותר חפץ לגור ולשכון יחד עם שונא כזה ששונא את השלום ומראה בגלוי שנאתו, וזה שאמר 'רבת' הכוונה שטוב לו יותר 'שכנה לה נפשי עם שונא שלום', עם שונא זה שאינו חפץ כלל בשלום, מן אותם הגרועים המראים אהבה ובקרבת ישימו ארבה, מראים תומה ובקרבת ישימו ערמה, 'אני שלום וכי אדבר המה למלחמה' שלא בפני.

וכבר פירשו הפסוק תהלים ק"ח ד' **"ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי"** הכוונה שביקש אדונינו דוד מאת הקדוש ברוך הוא שיהיה שומרו מאותן האנשים המראים לו אהבה ושהם בעוזרו, ובאמת המה שונאין לו, ע"ז ביקש שה' ישמרהו מפניהם, יען שאינו יודע מה שבלבם להשמר מהם, אבל בשונא גמור יוכל להזהר, על כן אמר **"ה' לי בעוזרי"** באותן המראים עצמם להיות מן עוזרי, כי אני אראה בחוש ובפרהסיא בשונאי ומעצמי אוכל להזהר ממנו.

והחיד"א בספרו **יוסף תהילות** תהלים פרק ס"ט ס"ק ט"ו על הפסוק **"הצילני מטיט ואל אטבעה אנצלה משנאי וממעמקי מים"** כתב דיש שני סוגי שונאים יש אחד שמראה עצמו ידיד ומתחת השולחן מחרחר ריב ועושה לי הרבה עוולות, ויש שונא שאומר הכל בפרצוף ולא מחביא שום דבר, מהשונא הראשון מאוד קשה לזיהר משא"כ מהשונא השני אפשר לזיהר, טיט הרבה פעמים אתה הולך על חול זה נראה לך מלמעלה הכל רגיל ואתה נופל וטובע, משא"כ כשיש שלולית מים אתה יודע לזיהר ולא תיפול, וזה כוונת הפסוק דוד המלך התפלל תציל אותי מכל אלו שהם כמו טיט שאיני יכול לזיהר.

וכתב במשנה שכיר מועדים בין המצרים דידוע כי החורבן היה עבור עון שנאת חנם שהיו שונאים עצמם בלא טעמא ובלא מלתא, והיו מדברים אחד בפה ואחד בלב, ומקרא מלא דבר הכתוב ירמיה ט' ד' **"חץ שחוט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישום ארבו העל אלה לא אפקוד בס".**

קול המעדנים

ישיבת גור האחים חנצנינסקי אשדוד

מאות בחורים שלמדו מזומנים
בראשות ראש הישיבה

הגה"ח רבי נחמיה אלטר שליט"א
בנו של כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א

אודיטוריום קרית צאנז נתניה

כנס לימי בין המצרים בהשתפות מאות

ישיבת גור רמות

חזיון לימי בין המצרים ולימוד מזומנים

מכינה לשיבה בית שלום בית שמש

מעמד סיום הזמן ומסכת סוכה

כנס התעוררות לרגל ימי בין המצרים

שיכון ה' בבני ברק

כנס קופה של צדקה בית שמש

הרי שתייהם דברי קבלה?

קימ"ל אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנ"ג סעיף ג' כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת, נדחין לאחר השבת.

יש להקשות: מדוע צום תשעה באב אינו דוחה שבת הרי חיוב הצום זה מדברי קבלה, וחיוב עונג שבת הוא מדברי קבלה, ומדוע החיוב של עונג שבת יותר חמור ודוחה את החיוב של תענית דהויא נמי מדברי קבלה, וכן קשה על כל הארבע תעניות, כך מקשה המנחת חינוך מצוה ש"א ס"ק ב'.

ומתיר: דנראה דד' צומות הללו מדברי קבלה אין נקבע להם יום מיוחד י' טבת או תשעה באב וכדומה רק הדברי קבלה הוא על אלו החדשים, דבטבת ותמוז ואב ותשרי מחויבים להתענות בהם יום אחד, אבל לא נתייחד יום מיוחד רק איזה יום שרוצה יוכל להתענות רק באלו החדשים.

וראיה לדבר: דבפסוק אינו מבואר איזה יום כלל רק צום הרביעי וצום החמישי וצום העשירי דהיינו החדשים, אבל לא באיזה יום.

ועוד ראיה: מהא דאיתא בגמ' תענית כ"ט עמוד א' דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור, לא קבעתי אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף, ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא, והיאך אלו היה שם היה קובע בעשירי וכי בדידיה הדבר תלוי הלא הוא מדברי קבלה כך ה' רצונו יתברך וגז"ח הוא אלא ודאי הוא הדבר אשר דברתי בעז"ה דהקבלה לא קבעה יום מיוחד כלל רק החדשים ובאיזה יום בחודש שרוצים מתענים וכן בימי ששון ושמחה באיזה יום שרוצים בחדשים הללו עושין ששון ושמחה, ועל כן אמר ר' יוחנן אלו היה שם היה קובע בעשירי דזה הברירה באיזה יום היה מדברי חז"ל.

נראה לתירץ: ע"פ דעת החרדים פרק י"ד אות ג' שסבירא ליה שחיוב ג' סעודות הוא דאורייתא, וכותב דכן משמע מרש"י שבת קי"ז ע"ב וכן כתב הלבוש אור"ח סימן רצ"א לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע דוחים תשעה באב וארבע תעניות משום דסעודת שבת היא דאורייתא.

אבל המהרי"ל סימן צ"ד מובא באלה רבה אור"ח סימן רצ"א כתב דחיוב ג' סעודות הוא דרבנן, ובדעת תורה למהרש"ם סימן רצ"א ס"ו ציין לספר הישר לר"ת דשלש סעודות בשבת מדרבנן.

האם מותר ללמוד איכה בשבת אע"פ שזה יכול לגרום לו צער?

הנה איתא בגמ' ירושלמי בפרק כל כתבי הקודש שבת פט"ז ה"א וכן במדרש איכה ד' כ"ד רבי ור' ישמעאל בר יוסי היו יושבים ועוסקים במגילת קינות ערב תשעה באב שחל להיות בשבת עם חשיכה מן המנחה ולמעלה, ובכל מקומות אלו נראה שזה היה בשבת שחל בו ערב תשעה באב.

ובחתם סופר אור"ח סימן ל"ג כתב שזה היה בתשעה באב החל בשבת.

ובמגן אברהם סימן תקנ"ג סק"ז מביא ראיה מהכא דאין ללמוד בשבת ט' באב אלא דברים המותרים ללמוד בתשעה באב.

ובשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן ל"ג דחה ראיה זו: ואין ראיה משם דודאי מותר ללמוד איכה בכל שבת וי"ט.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן
משיב כהלכה שיטת וידעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משריע ומשנה ברורה

- א** חידה. היכן רמזו בפרשה שכולם באבק לשון הרע?
ב חידה. על מה צריך למסור נפש ואין זה מג' עבירות בפרשתנו?
ג חידה. מה זכו ישראל בזכות שאמרו זה קלי ואנוהו, בקריעת ים סוף?
ד חידה. איזה נחל היה צר מאוד ולאחר שנים רבות נתרחב מאוד?
ה חידה. האם יש עניין בראיית ארץ ישראל אעפ"י שלא זוכים להכנס שם?

עניני תשעה באב

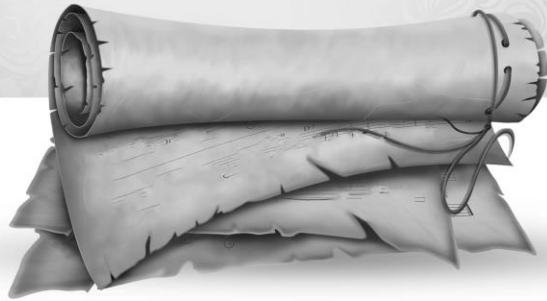
- ו** חידה. למי מותר ללמוד תורה בת"ב (לא בענינים המצערים) ומדוע?
ז חידה. כיצד ייתכן שבן ספרד גורם לבן אשכנז לאכול בשר בתשעת הימים מעיקר הדין?
ח חידה. איזה חילוק מרכזי יש בין חורבן בית ראשון לבית שני, ויש בזה נ"מ לדידן?
ט חידה. מי זוכה לאריכות ימים?
י חידה. מה כתב בספר הברית, למה עדיין אנחנו לא נושעים מהגלות המרה והארוכה?

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה ייכנס בעז"ה לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות על עלון זה ניתן לשלוח עד ר"ח אלול

מכתבים למערכת

מדוע מותר לדחות תענית שמא יאדם על עצמו לתשובה בימות הקיץ לימות החורף ולא חיישנין שמא ימות

מה שהקשתם על הא דקמיל' אורח חיים סימן תקס"ד סעיף ג' מי שנדר להתענות סך תעניות, יכול לדחותם עד ימי החורף ויכול ללוות יום ארוך ולשלם יום קצר, דכל אחד מקרי יום, דיש להקשות איך מותר לעשות כן ולהשהות את בתענית, הרי הש"ע גופא פסק י"ד סימן ר"ט ס"א דמי שנדר לקנות בית צריך לקנות הבית ההגון שבא לידו תחלה מטעם שמא ימות, שלזמן מרובה כ"ע ס"ל דחיישנין שמא ימות, א"כ אין מותר כאן להשהות ולהתענות עד ימות הגשמים, ובפרט כשנדר לצורך תשובה ושמא ימות בלא תשובה.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה ישיבת מיד, לשכת הפוסקים ביהר עילית, אוצר הפוסקים סוראק, קנין תורה פסגות ירושלים (כדור) נראה לתרץ, דתענית שאני ע"פ מה דקמיל' אורח חיים סימן תקע"א סעיף ג' עיר שהקיפוה גוים וכן יחיד הנדרף מפני הגוים או ליסטים או רוח רעה אין רשאי להתענות שלא לשבר כחן עד כאן, ונודרים שאם ינצלו יתענו כך תעניות ועולה להם כאילו התענו אותן וכדאיתא בגמ' תענית ח' בימי רבי זירא גזרו שמדא וגזור דלא למיתב בתעניתא, אמר להו רבי זירא נקבליה עילון ולכי בטל שמדא ליתביה, אמרי ליה מנא לך הא אמר להו דכתיב דינאל י"ב ויאמר אלי אל תירא דינאל כי מן היום הראשון אשר נתת את כלך להבין ולהתענות לה' שבענו דבריך, א"כ יש לומר דבתענית שאני דאפשר לדחותו לזמן אחר כיון דקיבל עילוי עכשיו לצום אפילו אם נעשה אונס מיתה וכדומה נחשב כאילו התענה.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון נראה לתרץ שדוקא מי שנדר להתענות סך תעניות יכול לדחותם עד ימי החורף שהרי בין כך הוא אינו יכול לקיים את נדרו בבת אחת אלא במשך זמן, ובשביל זה הוא יכול לדחותם עד החורף, משא"כ מי שנדר בית, הרי יכול לקיים נדרו מיד, וא"כ יש לו חיוב לעשות כן מטעם שלא ימות.

מדוע חייבים לשלם הנדבות שמבטחים בעת עליה לתורה הרי העולה לתורה אינו אומר שיתן רק הגבאי אומר

מה שהקשתם בשם הפוסקים במה מתחייב העולה לתורה ואומר במי שברך את הסכום שנותן, הרי העולה לתורה אינו הוציא מפיו לשון התחייבות שיתן רק את הסכום, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז באתר, דומ"ץ שכונת נוש שמונים, מרכז ההוראה, שער הוראה, ומראשי ישיבת כתר התורה נראה לתרץ לפשט"כ בש"י יורה דעה סימן רנ"ז סעיף ז' וז"ל וכתב המרדכי פ"ק דב"ב והיכא שנדר [ע"י] ש"ץ בבית הכנסת ליתן צדקה הואיל ויודע הגבאי שחייב צדקה לא עבר עד דתבע ליה הגבאי ע"כ, ומבואר שהנדר ע"י ש"ץ בבית הכנסת חל עליו חיוב נדר, ויש להוסיף לשיטות הפוסקים דאיכא שליחות בנדרים, עיין תורה"ד ח"ב סוף סימן רנ"ד ובשו"ת נב"ק יורה"ד סימן ס"ז בסופו, ומבטחה אפרים הלכות שליחות סימן ז' א"כ חל הנדר ע"י אמירת הגבאי מדין נדר בשליחות, ובפרט באופן שאיכא אומדנא דמוכח דמסכים לדברי הגבאי שהוא שליחו, באופן שאומר את הסכום שרוצה ליתן או שעונה אמן אחר הגבאי, או שמנענע בראשו לאות הסכמה, שפיר חל הנדר, בכה"ג.

הגאון אהרן צבי מרמורשטיין שליט"א ראש כולל עטרות וויזניץ בני ברק נראה להעיר כמה הערות, א} הנה עיין בבאר היטב סימן שס"ז סעיף ז' כתב רש"י פ"ק דבצה הכרת מצוה מי שיתן יותר הוא יזכה בה וגו' והמחזור בעיני כמו שנהגו חסידים אוסטריים דכל מה שהוציא מפיו ליתן נותן צדקה אפילו קנה חבירו המצוה, וכל ידא שמים יהא דהיר בה, ומביא המגן אברהם ס"ק ט"ו ע"כ, וא"כ כל שכן בה שהוא לבד נדב צריך לשלם, ב} נראה לציין מה דמובא בספר חצר הלוי שנתחבר ע"י הרה"ג שלום צבי ענגלענדר שליט"א נכד של מרן בעל השטת הלוי זי"ע ע"מ קט"ז דה מצוה שפתח תשמו ושאלתי למוח"ז שאביו בא אליו בחלום ומקל בידו ורץ אחריו כמי שרוצה להכותו ושאלתו בפיו מה עלי לעשות, והשיב מרן בעל השטת הלוי חפץ לרמוז לו יסידר חובותיו לצדקה, והאם חייב חובותיו ונדבותיו המדרש והלך מיד לברר זאת אצל השמש של בית המדרש של בני נשאר נשיא מהשבת שנבר שישים לירות ושילם ולא נשנה החלום שוב.

הגאון אשר מוטצנען שליט"א קרית צאנז נתינת דומ"ץ בבית דינו של הגר"ג קרליץ מה שהקשתם מספר ערך ש' יורה סימן ר"ח סעיף ב' שכתב דמ"מ כופין לתת מה שנדרו לגבאי, משום קנין סיטומא דכיון דנהוג שהעולה בתורה יתן סכום ומתחייב לכן חייב לתת, והקשתם ממה שכתב בשו"ת דברי יצחק ס"ח פ"ק בהבנת דרכי משה שמביא מהרא"ש דקנין סיטומא אינו שייך רק במעשה ולא בדיבור דלפי הנ"ל א"ל לתרץ כ"ל, נראה להעיר, דשם בשו"ת דברי יצחק בהמשך שאם נדר על צד שיש חיוב נדר, ש בדיבור, והקנין חל, כיון שנדרו הוא דיבור שיש בה מעשה, ומימלא לדחינו על צד שיש חיוב נדר, ש גם חיוב ממוני, מחמת קנין סיטומא, ונפק"מ שמטעם נדר אין הירושים חייבים לקיים נדרו, ומטעם התחייבות בקנין יש שיעבוד נכסים שהחייב הירושים.

הרה"ג אברהם שולטי שליט"א מחבר הספרים "מערכי שבת" ו"עבודת אש" על ח"מ הש"ס ועוד מה שהבאתם בשם הערך ש' סימן ר"ח סעיף ב' שכתב שהתחייבות העולה לתורה כאשר הש"ץ מברכו מדין סיטומא, ותמלתא הרי אין בזה מעשה, י"ל שהמעשה זה מצוות העליה לתורה, עוד לגבי עצם החיוב, ראה במנחת חינוך סוף סימן שש"ו שכתב אמירה למצוה היא קנין, והוכיח כן.

מדוע נענשה רחל בעון נדרים של יעקב הרי אין אשה נענשת בעון נדרים של בעלה

מה שהקשתם בשם אחרונים על מה שכתוב במדרש קה"ק פ"ק ח"א א"א, וכן בזהר בפסוק ע"מ קט"ז ע"כ שרחל נענשה ומתה בדרך בשביל שיעקב איחר את הנדר שהבטיח שאם ישוב בשלום לביתו יעשר הכל, דיש להקשות מהא דאמרין בגמ' ראש השנה י' ע"א על הפסוק לא תאחר לשלמו וגו' והיה כן חטא, ורש"י בן ולא באשתך, מאכן שאין אשתו של אדם מתה באיחור נדרים של הבעל, א"כ אין אמרין שרחל מתה בשביל איחור הנדרים של יעקב, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים נראה לתרץ שנהגו ש' עוד זוהר שכתוב ח"ק א' דף קס"ד ע"ב שרחל נענשה שמתה קודם זמנה, משום ש צעירה לאביה שלקחה לו את התרפים, אפילו שכונתה היתה להפרישו מבעולת גילולים, ע"ש, לפי זה אתי שפיר שאם רק בגלל איחור נדרים של הבעל, לא מתה האשה, אולם כאן היה עוד סיבה שצעירה לאביה שלקחה התרפים. וסובר הוזהר ששני הסיבות יחד זה גרם המיתה.

הרה"ג חנניה יו"ל ליפא דייטל שליט"א כולל סאטמאר ירושלים נראה לתרץ, שמה שהקשתם אשתו אין ראייה למעשה לזמנינו, כי קודם כל בני נח אזהרתו זו היא מיתון ואף שאל נצטווה אז, מ"מ היה שם שמור כל ההורה וכן צדיקים הקב"ה מדקדק עמהם קלה כבחמורה ואין זה כלל לזמנינו שתמות אשתו בזה שאיחר לשלם נדרו.

הרה"ג ישראל נח גוטמן שליט"א בעמ"ס ממשקה ישראל למנחה מה שהקשתם השבוע על הענין שאמרו חז"ל בשבת בדיבור נדרים אשתו מתה. נ"ל לפרש באופן פשוט, בהקדם כלה לא מת האיש בעוון נדרת אשתו, אכן ידוע ההבדל בין נדר לשבועה שהנדר חל על החפצא ושבועה חל על הגבאי, וא"כ האשה גם היא חפצא של הבעל וכמו ששינו בריש קידושין 'האשה נקנית בשלש דרכים בכסף וכו' וא"כ כשהבעל נדר מהחפצים שלו כמו כסף לצדקה ואינו מקיים נדרו, פורעים ממנו מהחיק ר' מחפצים' שלו דהיינו אשתו, משא"כ האשה אינה נקנית לבעלה והוא לא מחפצים שלה, לכן לא פורעין ממנו כשהיא נדרה ולא קיימה.

לתרומות לזיווי רבבות ברחבי תבל ניתן להתקשר: 053-166560

איך מותר לומר בסיום מסכתא הדרן עלך הרי הוא נדר ואנשים לא מקפידים לקיימו

מה שהקשתם בשם אחרונים על מה נהגו העולם לומר בסיום מסכתא הדרן עלך, הרי כיון שאומר שיחזור חייב לקיים את זה מדין נדר, כמו דקמיל' יורה סימן ר"ג ומקורו ממג' דרי"ד ח' ע"א האומר אשכים ואשנה פרק זה הוא נדר גמור, וחייב לקיימו, וחזוין הרבה דלא מקפידים א"כ לקיים את זה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג פנחס דוד וגשל שליט"א בית שמש נראה לתרץ ששפירשו שהוא כלל לשון יפי, וזו והדר ספר החיים לאחי המהר"ל ספר זכויות חלק א פרק ב, והבא במג"א אגרות אגרות ד' אוצר ד"ננים ומנהגים ערך סיום לפי הנ"ל אתי שפיר.

הבה"ח יששכר מאיר הכהן רייכמן נ"י ישי"ג ליובאוויטש ב"ש נראה להעיר, דקושיא זו הקשה גם בשו"ת רבבות אפרים ח"ד סימן מ"ד אות ס"א בשם ר' חנוך קרלנשטיין ואף הוא ר' אפרים גרינבלאט מחבר השו"ת קילס את המנהג לומר בל"ג וכן כתבו גם בשע"ת פ"י ס"ח ובספר יומא טבא לרבנן חלק ההלכות פ"א ס"ד אמנם מנהג העולם שלא מדקדקים בזה, ובמשמנו הארץ סימן ק"ח כתב שיש מדקדקים מיד בסיום מסכתא לחזור מעט מתחילת המסכת ובהו יוצאים מה שאמרו הדרן עלך, והגרנ"ק שליט"א בתשובתו לספר יומא טבא לרבנן ובאשיחא ע"ת כתב אף הוא שלשון זה הוא בלשון תפילה ולא בלשון כהלה, ובענין ציחק על שרע המקורב יורה סימן קסח תורה ט"ו כתב ש'הדרן עלך' הוא לשון עבר, וגם מי שלמד המסכת בפעם הראשונה ה"ה חזר עליה הרי למדה כבר בהיותו במעי אמו מפי המלאך, ובספר כרם אליהו ע"ס 235 כתב לתרץ שהכוונה לעתיד לבוא לאחר פטירת האדם כפי שכתבו בזהר שכל מה שאדם לומד בעוה"ז מלמדים אותו בעוה"ב וכפי שאומרים בהמשך, "לא תתנשי מנן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי", וכל זה הוא לפי הפירושו ש'הדרן' הוא לשון חזרה, אך יש שפירשו שהוא כלל לשון יפי, וזו והדר ספר החיים לאחי המהר"ל ספר זכויות חלק א פרק ב, והבא במג"א אגרות אגרות ד' אוצר ד"ננים ומנהגים ערך סיום וראיתי למי שהוכיח כן מהלשון 'הדרן עלך' שלא שייך לשון שהמסכת תחזור עליו, וא"א לומר שהכוונה ללשון חיזור כי א"י לשון הדרן, ולפי דבריהם אין מקום לקושיה כלל.

ההולך לגלות האם חבירו גם צריך ללכת לגלות משום דבלי חברים הוא כמו מות

וכמו שרבי הולך עם התלמיד לגלות

מה שהקשתם בשם הפני מנחם זצ"ל מדוע מי שהולך לגלות אין חיוב לחבירו ללכת עמו, הרי אמרו בגמרא תפ"כ ב' או חברותא או מיתותא, א"כ למה כשאדם גולה אין חיוב לחבירו ללכת גלות עמו הרי אין לו חיים בלי חברים, ומאי שנא מזהא דאיתא בגמ' מכות י' ע"א א' שהרב צריך ללכת גלות עם תלמידו כדי שיהא לו חיים, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג עזריאל אהרנוביץ שליט"א קרית חסידים בית שמש נראה לתרץ בכמה אופנים א} יש נפקמנ"י בין רבו לבין חבר דאיתא בגמ' תענית ד' ובבבס"י 'הרבה למדתי מרבותי וכו' ומתלמידיו יותר מכולם וא"כ ההולך לגלות צריך לבוא רבו עמו כדי שלא יפסיד רבו את החלק של "ומתלמידיו יותר מכולם" ואם נכח הרב לגלות אז בנוסף התלמידים מצד עצמם גם יבואו לגלות כדי שלא יחסרו התלמידים את "הרבה למדתי מרבותי" ועיין בגמ' סנהדרין ס"ח במעשה רב עם ר"א שחלה ונכנסו ר"ע וחביריו לבקרו ב} אי אפשר לדרוש שחבירו יתלוה אל חבירו הנס לעיר מקלט, כי אותו חבר יש לו עוד חברים וחברא חבירא אית ליה ב"ב כ"ט וכו' כולם יבואו לגלות ואין לדבר סוף, ג} יתכן ביאור מחודש בענין חברותא או מיתתא בהקדם הסוג' תענית כ"ג אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק [חוני המעגל] ה' מצטער על מקרה זה שיר המעלות וכו' היינו כחולמים דאירי בשבית ישראל לארצם לאחר ע' שנות גלות בבל, אמר מי איכא אדם שישן ע' שנה ללא הפסק כאילו שקוע בחלום ויש אריכות בגמ' באחד שנטע חרובין וחוני המעגל ישן ע' שנה וכשהתעורר ומצא המלסט חרובין שה' נכדו של הנוטע והתברר לחני כ' ישן 70 שנה, הלך לביתו ולא היכירוהו הלך לביהמ"ד ולא האמינוהו החכמים כי הוא חוני המעגל חזני ששן מהו עומק של השלך ע' ה' יהבן והוה או חברותא או מיתתא דאם מיתתא מעשה דומה יש גם בב"מ פ"ד ונשאלת השאילה איך ביקשו מיתה, ויתיישב ע"פ גמרא ד"ה לא ידעי רבנן מאי השלך על ה' יהבן ובא טייעא וגמלו ורבה בר בר חנה נשא משאיו אמר הטייעא לרבב"ח שקול משאך ושדי אנגמלא, נראה מכל זה שהקב"ה זמנן לצדיקים אמיתיים שבינו את המקראות שהם כחידות ע"י מעשים דאיתרחשו להם, וכדי להבין 70 שנות חלום לקיים מה שנאמר היינו כחולמים היה צריך חוני המעגל לישון 70 שנה הכל להבין ולהשכיל פסוק אחד של היינו כחולמים וה' צריך לזמן את הטייעא והגמל לרבב"ח שבינו מהו עומק של השלך ע' ה' יהבן והוה או חברותא או מיתתא דאם החברים לא זוכרים אותו או לא מכירים אותו אות היא מן השמים כי כל מה שישן כ"כ הרבה זמן כדי שכבר לא יצטער בהבנת השיר למעלות וכל 70 שנה היו חיים מושאלים רק לצורך הבנת הפסוק וכיון דנשתיתו מה לו חיים ולק"מ דאמנת כשאין חברותא רבנן עדין ללמוד דדא, אבל לא באופן הממדי, ד אפשר כראובן אחר דהרי בעל המימרא אומר צדיק חוני המעגל היה מצטער כל ימיו הוא רבי יוחנן ואהא קאי רבא או חברותא או מיתתא ויתכן דכל החברותא כדי שלא יהיה מיתתא ח"ו הוא בתלמיד רבו ומאי שחלש דעתיה דחוני שלא יוכל להרביץ תורה לתלמידים ומוזה מת ואפשר להביא דמות ראה לך גמג' ב"מ פ"ד דרבי יוחנן הפליג שחבאל של תלמידו רש לקיש וכ"כ צווח על מותו של ר"ל דשך דעת' בעי רחמי עליו ונה נפשיה ד' יוחנן ויתכן ודבר דרבי דר' יוחנן הוא בעל המימרא של חוני המעגל ששם נאמר חברותא או מיתתא ובע"כ שחוני המעגל צערו שלא יוכל לקיים ומתלמידיו יותר מכולם וע"ז נאמר חברותא או מיתתא א"כ לשיטת ר' יוחנן היו סברי רבנן דצריך לבקש עליו כשם מה שאירע לחוני המעגל.

גליון זה נודב ע"י ידידיו

הרב **שמעון שמרלר** שליט"א מראשי קהילת צאנז בית שמש לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט

וברכת מזל טוב לאביו ידידיו הרב **דוד** שליט"א ירושלים ולחמיו ידידיו הרה"ג **גבריאל יוסף רוזנברג** שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב

להודו כ"ק מרן האדמו"ר מברגסאז שליט"א בית שמש לרגל שמחת הולדת נינתו

בת לנכדו חביבו ידידיו הרב **יעקב רוזנפלד** שליט"א בן לחתנו הרה"ג **אפרים פישל רוזנפלד** שליט"א

בן כ"ק מרן האדמו"ר מדארג שליט"א

יהא רעוא שמשמחת צדיקים זו ישפע שפע שמחה לכלל ישראל